

Luchtweginfecties, een seizoensprobleem

Tekst: Filip Heeman - AdVee Dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

Varkens zijn extra vatbaar voor luchtwegproblemen in de winterperiode. Ondanks een rits maatregelen, kunnen ziektes toch binnenkomen en samenspannen met andere bacteriën en virussen. Er ontstaat een complex syndroom dat met intensieve diagnostiek ontrafeld kan worden.

Met Koning Winter in het land is het een ideaal tijdstip om te focussen op allerhande oorzaken van luchtweginfecties bij het varken. Jaarrond worden er immers maatregelen genomen om rust te creëren op stalniveau, waarbij in overleg bepaalde lijnen worden uitgezet. De winterperiode blijkt meestal dé uitgelezen periode van waarheid, aangezien dieren dan extra vatbaar zijn voor 'griepachtige' verschijnselen. Ook in de humane geneeskunde veroorzaakt griep in deze tijd van het jaar de nodige kopzorgen. Hunkerend kijken we met zijn allen uit naar de eerste zonnestrallen. Nemen we als voorbeeld een vermeerderingslocatie, dan is stabiliteit voor PRRS, griep en circo van groot belang. Naast longklachten hebben deze immers ook een negatieve invloed op de vruchtbaarheid. Denk hierbij aan inkomensderving door bijvoorbeeld verwerpers, vroeggeboorte en het geboren worden van zwakke en onfrisse biggen.

Deze virussen kunnen bovendien een impact hebben op de algehele weerstand van een dier en liggen dus vaak aan de basis van secundaire bacteriële infecties. Denk hierbij aan een uitbraak van streptokokken in de biggenbatterij, of APP als oorzaak van eenzijdige longontsteking bij de vleesvarkens. Een PRRS-uitbraak in het najaar kan hierdoor leiden tot een verhoogde uitval, en hiermee gepaard gaande noodzaak tot antibiotica-inzet.

Bioveiligheid

Ook *Mycoplasma hyopneumoniae* wil ik graag aan dit rijtje van primaire boosdoeners toevoegen. Niet alleen bij vleesvarkens, maar ook op een vermeerderingslocatie, kan *Mycoplasma hyopneumoniae* leiden tot een langdurige luchtwegproblematiek, temeer aangezien geïnfecteerde

De winter is een risicoperiode voor luchtweginfecties.

dieren gedurende een lange periode bacteriën uitscheiden. Een herhalingsvaccinatie op een gepast tijdstip voorkomt meestal meer ellende.

Dit betekent onherroepelijk dat er voor stabiliteit in de stal, rust en evenwicht moet bestaan tussen de verschillende diergroepen. Let hierbij op een strikte scheiding tussen bijvoorbeeld de kraamstal, biggen-batterij en dragende zeugen, wat aan de hand van kleurcodes op het bedrijf gerealiseerd kan worden. Het zorgvuldig omspringen met het all-in/all-out principe verdient in de praktijk extra aandacht. Versleping van materiaal of terugleggen van biggen is uit den boze. Voor een goede opstart als vleesvarken is een gezonde big van cruciaal belang. Ook het invoeren van fokgelten verdient de nodige aandacht. Bij de aankoop van fokgelten dient immers een periode van quarantaine in acht genomen te worden, waarbij een periode van adaptatie en basisvaccinaties, gevolgd wordt door een periode van uitzieken/cooling down van minstens 6 weken. Als basis is het tijdig ontwormen van bijvoorbeeld vleesvarken en fokgelt van cruciaal belang, aangezien een worminfectie als verzwakkende factor kan optreden.

PRDC-complex

Om één en ander in kaart te brengen beschikken we over verschillende diagnostische tools. Frequent wordt gebruik gemaakt van een serologische screening, waarbij op regelmatige basis een dwarse doorsnede wordt gemaakt doorheen het bedrijf. Hierbij kunnen diverse aspecten vergeleken worden door de tijd heen. Eventuele afwijkingen kunnen als leidraad dienen om bepaalde adviezen te geven of bij te sturen waar nodig. Een alternatief is het nemen van gepaarde bloedstalen, met 3 tot 4 weken tussentijd. Om een idee te hebben welke infectiedruk er heerst op een bedrijf in geval van bijvoorbeeld hoestende biggen of vleesvarkens, kan het nemen van speekselmonsters, tracheaswabs of longspoelingen meer duidelijkheid scheppen. Ook het aanbieden van zieke dieren voor sectie, geeft ons de mogelijkheid een exacte diagnose te stellen.

Relatief makkelijke diagnostiek bestaat uit de diagnose van bijvoorbeeld een alleenstaande griep of streptokokken infectie. In dit geval kunnen de bevindingen tijdens de stalronde, waarbij gekeken wordt naar hoe een ziekte zich gedraagt in de stal, gekoppeld aan diagnostiek zoals eerder beschreven, al een goed idee geven over de potentiële boosdoener. Moeilijker wordt het als we spreken over een PRDC-complex, waarbij verschillende virussen en bacteriën samenwerken en een complex syndroom van longklachten veroorzaken. Ook hier ligt een PRRS of griepvirus vaak aan de basis.

Diagnose aan de slachtlijn

Een terugkerend probleem in de vleesvarkensstal is het voorkomen van een oppervlakkige luchtweginfectie van de voorste luchtwegen, waarbij pasteurella en/of bordetella aan de basis liggen. Bij de stalronde valt op dat verscheidene varkens een beeld vertonen van traanstrepen, neusvloe,

niezen en snuiven, rimpelvorming van de neus, en bovendien vatbaarder zijn voor longslag. Via het nemen van neusswabs kunnen we een goed idee krijgen over de oorzakelijke bacterie. Een andere methode is het evalueren van 20 tot 30 varkenskoppen uit het slachthuis, met als doel het neusseptum en de neusschelpen te beoordelen. Aangezien ter hoogte van de neus een eerste filtering gebeurt, is het belangrijk dat de neusschelpen intact zijn. Een uitgebreide slachtlijnvisite kan hieraan gekoppeld worden, waarbij de nodige aandacht geschonken wordt aan het voorkomen van longletsels.

Eenzelfde belangrijke rol in deze filtering is de werking van de trilharen in de luchtpijp. Een infectie met mycoplasma veroorzaakt een ernstige beschadiging van het trilhaar-epitheel, waardoor opnieuw andere virussen en bacteriën meer kans hebben om aan te slaan. De basis moet goed zijn. In geval van APP, komt serologisch onderzoek en typering van de bacterie goed van pas. Evalueer tot welke leeftijd biggen maternaal beschermd zijn, en wat een ideaal tijdstip is van vaccineren. Via typering kan gekeken worden welke stammen het beste matchen op het bedrijf. Op basis van onderzoek kunnen we samen passende strategieën uitstippelen. Belangrijk is om regelmatig

de werking hiervan te toetsen in de praktijk.

Dierenarts als procesbegeleider

Zoals blijkt uit dit artikel vergt het geven van adviezen maatwerk per bedrijf, aangezien de bedrijfsvoering per bedrijf sterk verschillend kan zijn. Inzicht in de grote lijnen en dierstromen, vormt een sleutel tot succes. Naast infectieuze oorzaken spelen immers ook andere oorzaken als zijnde klimaat instellingen en management maatregelen een belangrijke rol. Met adequate management maatregelen wordt duidelijk verschil gemaakt. Het najaar en voorjaar vormt een uitgelezen moment om bijvoorbeeld de klimaat instellingen weer grondig na te lopen. Te vaak gebeurt het nog dat biggen te koud liggen bij de geboorte, wat diarree in de hand werkt en de biggen bovendien vatbaar maakt voor allerhande infecties. Ook bij spenen dienen de biggen volop verwend te worden, waarbij het opvangen in een warme afdeling, voorzien van voldoende voer en water, een doorslag gevende factor vormt. Varkens houden is een vak en vormt voor een gedreven ondernemer een aantrekkelijke uitdaging, waarbij alle puzzelstukjes op zijn plaats dienen te vallen. De taak als dierenarts omvat meer en meer een rol als procesbegeleider, waarbij samenwerking met periferie noodzakelijk is om tot een gunstig resultaat te komen.

